

Trong tiếng cười của Thằng Bờm, khiến cho người ta nhận thấy sự phi-lý của Phú Ông, vì đã không biết giá-trị của những gì mình có, và càng không biết rõ về điều mình muốn. Còn Thằng Bờm thì thẳng-thần tù-chối một cách dứt-khoát, “*Bờm rằng Bờm chẳng lấy...*” Thái-độ cứng-rắn của Thằng Bờm nói lên cái giá-trị của chiếc quạt mo mà hắn ta có. Nó khác hơn những loại quạt mo khác như quạt trầm, quạt giấy hoa mà các đây-tổ trong nhà dùng để quạt hầu cho Phú Ông. (Theo như nhạc cảnh Thằng Bờm trình-diễn).

Tuy bài ca-dao có phần đơn-giản, nhưng khó có thể hiểu hết giá-trị về chiều sâu của nó. Là một câu chuyện vừa vui vừa ngộ-nghĩnh, chúng tỏ tác-giả đã dùng bút-pháp tinh-luyện và tự nó dệt-thành một hoạt-cảnh sôi-động. Nghệ-thuật kiến-tạo các nhân-vật thật linh-động. Thằng Bờm chỉ thể-hiện một câu chốt-từ lập đi lập lại: *Bờm rằng Bờm chẳng lấy đâu...* cho đến câu cuối cùng của bài ca-dao Bờm cười. Từ đầu, Bờm ung-dung cầm quạt phe-phẩy trông ra thật là an-nhàn tư-tại. Trong khi đó, Phú Ông thì vừa tính-toán vừa mặc-cả và nài-nỉ. Chúng ta có thể tưởng-tượng Phú Ông ngó dọc, ngó ngang, gắp đầu lên, khom lưng xuống, theo nhịp-điệu từng món đồ, từng thú-vật mà ông đem ra để đổi-chác, thương-lượng với Thằng Bờm. Về nghệ-thuật kể chuyện, tác-giả đã tạo ra vài chi-tiết chọc cười mà lại phải nín cười. Cho nên ta thấy, Thằng Bờm cứ khư-khư lập lại lời chốt-từ, cho dù đúng ra nó đáng phải cười.

Lời tù-chối của Thằng Bờm vừa ngây-thơ vừa lập-lũng. (*Bờm rằng Bờm chẳng lấy cái này, biết đâu có thể lấy cái kia?*). Cuộc đổi-chác có vẻ hấp-dẫn nên cứ kéo dài bởi vài chi-tiết dường như mâu-thuần. Có lẽ tác-giả muốn động não người đọc, kể nghe hoặc gây sự chú-ý của đọc-giả. Vì bị định-hướng tâm-lý và cộng thêm lối nói lập-lũng của Thằng Bờm, khiến cho khán thính-giả cho rằng Thằng Bờm ngu-ngốc.

Cuộc đổi-chác trả giá dần-co nào, rồi cuối cùng cũng phải kết-thúc, nhưng sự kết-thúc ở đây có vẻ đột-ngột. Trước hết Phú Ông đòi đổi “*nắm xôi*” và Thằng Bờm vội-vả đáp-ứng, “*Bờm Cười*” (Lưu-ý, Bờm chỉ cười thôi). Điều này đem lại sự kết-quả song- phương. Đối với Phú Ông, là người tham-lam mù-quáng đến nỗi Bờm không thể nín cười được

nữa. Và đối với những ai cho rằng Bờm ngốc, lại càng đặc-ý hơn vì đã thấy rõ, Bờm vừa ngốc lại vừa (*ham ăn*), như trong vở ca nhạc cảnh của Trung-Tâm Paris By Night thực-hiện.

Trong ca-dao tục-ngữ dân-gian bao giờ cũng có ý-nghĩa rất là thâm-thúy. Như bài ca-dao Thằng Bờm ở đây, đằng sau cái ngốc có tính-cách hài-hước ấy, lại có một triết-lý cảnh-giác rằng: “*Kẻ ham giàu sang khó có thể hưởng được sự an-nhàn*”, như Phúc-Âm đã truyền dạy, “*Còn những kẻ ham làm giàu thì sa vào chước cám-dỗ, mắc vào cạm-bẫy của nhiều dục-vọng đại-dột và tai-hại. Chính những dục-vọng này đẩy người ta vào cảnh hủy-hoại, diệt-vong. Mê-tham tiền bạc là cội-rễ của mọi điều ác; cũng vì đeo-duối tiền-bạc mà một số người đã lầm-lạc, lia bỏ đức-tin, và bản-thân họ bị nhiều nỗi đau-khổ xâu-xé.*” (ITimôthê 6:9,10). Đọc ca-dao Thằng Bờm và hiểu được ý-nghĩa xâu-xa của nó thì sẽ gật đầu tâm-đắc, còn không thì tự cười lấy mình mà không biết.

Để nói lên phần nào về ý-nghĩ của tôi đối với tiếng cười trong ca-dao Thằng Bờm. Tôi đã làm bài thơ phóng theo ca-dao của Thằng Bờm sau đây:

*Bờm rằng Bờm chẳng thích đâu
Cá mè, gổ quí, bò trâu, đòi mồi.
Phú Ông dụ đổi nắm xôi
Bờm phe-phẩy quạt mồm mồi... Bờm cười...
Bờm cười cho một kiếp người
Suốt đời đánh mất nụ cười Chúa ban
Bờm cười lắm kẻ giàu sang
Muốn đổi thanh nhân - lợi biển mò kim!
Trần gian bẫy nổi ba chìm
Bỏ lợi - danh - người khó tìm - an vui.*

Chương-Trình Phát-Thanh
Mục-Vụ Niềm-Tin & Nhân-Ái
Trên Bài Phát-Thanh Việt-Nam Hải-Ngoại
Mỗi Tối Thứ Tư, Từ 7:30 PM đến 8:00PM
và
Mỗi Sáng Chủ Nhật, Từ 7:00AM-7:30AM
(Giờ Oregon)

Kính Mời Quý Vị Có Radio, Xin Nhớ Bón Nghe.

Hoặc vào website:

www.niemtinvanhanai.org